

POPORUL DAC SUB CONDUCERA LUI DECEBAL

Rege dac (86-106). In timpul domniei lui, statul geto-dac atinge apogeul dezvoltarii economice si politice. A luptat impotriva romanilor incercand sa organizeze o coalitie a populatilor dace, sarmate si germanice din N.Carpatorilor. Victorios la inceput, a fost in cele din urma infrant de romani in urma a doua razboaie grele 101-102e.n. si 105-106e.n. S-a sinucis pentru a evita umilinta captivitatii.

Batalii insemnate duse de Decebal.

-anul 87e.n. campania initiata de Domitianus. Sub conducerea generalului *Cornelius Fuscus* cinci sau sase legiuni trec Dunarea pe un pod de vase si inaintea prin Portile De Fier Ale Transilvaiei, aici in apropierea satului de astazi "Bucova" intr-un loc numit TAPAE, legiunile sunt surprinse de daci. Una din legiunile romane este nimicita aproape in intregime, steagurile si masinile de razboi fiind capturate de autohtoni. Insusi comandantul de cucerire Fuscus este ucis in lupta. Dzastrul luptei este recunoscut de mai multi istorici latini (Tacitus, Martial, Iuvenal). Numele conducatorului armatei dece este consemnat numai de unul singur Tacitus, este vorba de *Diurpaneus*, un tarabostes din sud-vestul Daciei. In urma bataliei datorita fortei de lupta si tactici duse, il determina pe batrinul Duras sa lase tronul biruitorului lui Fuscus. Diurpaneus purtand supranumele Decebal ("Cel puternic", "Cel viteaz") devine astfel rege in anul 87. El este recunoscut unic conducator de toti geto-dacii liberi, atrasi de virtutile regelui aureolat de legenda.

-in anul 88 romanii reiau ofensiva in frunte cu, generalul *Tettius Iulianus* guvernator al provinciei Moesia Superior, trece Dunarea si urmeaza acelasi drum ca si Fuscus. Batalia are loc tot la Tapae dar de data aceasta biruitori ies romanii, Cassius Dio scrie ca insusi Tettius ucide mai multi dusmani de frunte. Tot el aminteste de scaparea rusinoasa a lui *Vezina* "al doilea dupa Decebal", "vice-regele" (prefacindu-se mort fugi noaptea de pe campul de lupta). Tettius Iulianus continua inaintarea spre Sarmisegetuza, pentru a nu cadea intr-o cursa intinsa de Decebal el organizeaza tabara in apropierea cetatii. Profitand de acest ragaz Decebal cere pace. Tettius nu o acorda sperind sa-l ingenunchieze dupa ce ii invinge pe cvazi si pe marcomani (neam germanic care anterior refuzasera sa atace Dacia). Spre marea surprindere Tettius pierde batalia cu acestia si acum se vede el nevoit sa ceara pace. Decebal stiind ca trupele romane se afla inca pe pamantul Daciei si luind in considerare ca in dreapta Dunarii se afla garnizoana principala a Legiunii a v-a Macedonica, primeste pacea. La incheierea pacii nu se prezinta personal, si nici nu-l trimite pe Vezina, ci dupa spusele lui Martial il trimite pe fratele sau *Diegis*. Pacea din 88 cu toate ca are caracterul unui "compromis"

(necesara din cauza epuizarii ambelor tabere), ea confirma un nou **client al Romei**. Dupa castigarea acestui titlu, pe langa faptul ca Dacia castiga multe sume de bani si mesteri priceputi la multe lucruri folositoare atat pe timp de pace cat si pe timp de razboi, hotarele Daciei ramaneau neschimbate : de la Carpati pana la Dunare, avea ca puncte de reper Tibiscus (Timis), Rabon (Drincea, Jiu), Aluta (Olt), Axiopolis (Cernavoda), gurile Dunarii, la N, pana la Tyras .

Razboaiele cu Traian

-ramas sa guverneze singur, in 98, primul imparat nascut intr-o provincie romana (Hispania), Traian trece in revista legiunile din Panonia, Moesia Superior si Inferior, construiește castelul de la Barbosi-Galati, creaza noi legiuni. Prioritari in luarea deciziei de a ataca Dacia au fost factorii geopolitici si economici (dorinta de a reliza in Europa de Est o **“latinătate puternică”**). Pretextul a fost disprețul lui Decebal fata de Imperiul roman (Pliunul cel Tanar). Traian pleaca la 25 martie 101, din Roma si parcurge trseul Lederata-Arcidava –Centum Putea-Berzobis-Aizis-Tibiscum, armata romana ocupa Banatul, Tara Hategului, dupa o victorie moderata la Tapae. **Diversiunea moesiana** din iarna lui 101/102 initiata de Decedal este prezentata de istoricii Pliniul cel Tanar, Ammianus Marcellinus, Cassiodorus, Iordanes : el trece Dunarea si ataca aszarile romane dintre fluviu si Pontul Euxin. Traian trecand prin Oescus, Novae, Durostorum a ridicat oastea pentru a apara Moesia Inferior. In prima lupta ii bate pe roxolani, apoi pe daci si pe aliati lor, iar la Adamclisi, iesind din nou invingator determina esecul acestei campanii. Traian reia ofensiva in primavara lui 102, cucerește cetatile Capilna, Costesti, diatruge asezarile de la Fetele Albe, in timp ce cavaleria maura ataca Sarmisegetuza. Pacea din anul 102 prevedea : ocuparea reginilor Banat, Hateg, Oltenia, Muntenia, S-V Transilvaniei, Moldova paina la Nistru, predarea armelor si masinilor de razboi primite de la Roma, aprizonierilor, dezertorilor, renuntarea la politica externa proprie (pritenii Romei erau si prietenii lor, dusmanii Romei erau si dusmanii lor). Pregatiri pentru un nou razboi se faceau de ambele parti, Traian mareste efectivele militare, consolideaza fortificatiile, constuiește podul de la Drobeta ; Decebal reface acropola de la Costesti, primeste transfugii romane, pedepseste pe sefii care se inchinasera Romei.

Razboiul din 105-106 incepe in primele luni ale lui 105 , cand Decebal ataca garnizoanele romane din Banat , Muntenia, Oltenia si-l face prizonier pe Caius Pompelius Longinus. Vara, Traian ataca pe 6 coloane :Valea Cernei, Hateg, la S de Mures, Costesti, Blidaru, Piatra Rosie; Valea Jiului, Masivul Sureanu, Banita; Drobeta, Sucidava, Romula, Valea Oltului, Tilisca, Capalna ; Restul coloanelor romane au mers pe ruta Moesia Inferior, S-E Transilvaniei, Bran, Bratocea, Oituz si distrug fortificatiile dintre Cumidava (Rasnov) si Augustina (Bretcu). Cu masini de razboi, romanii ataca Sarmisegetuza. Bacilis tradeaza secretul conductelor de apa si locul tezaurului. Ultima lupta areloc la Porolissum (Miograd). Decebal se retrage spre Carpatii Orientali, dar este ajuns din urma de decurionul Tiberius Claudius Maximus si se sinucide. La 11 august 106, Dacia era deja provincie romana conform unei diplome militare si unor emisiuni monetare (Porolissum) .

Dacia Traiana cuprindea : Transilvania fara coltul de S-E, Banatul, Oltenia pana la Jiu . Traian alipeste Moesia Inferior Transilvania de S-E, Moldova de mijloc, Oltenia de Est, Muntenia. Administratia a fost incredintata lui Decimus Terentius Scaurianus, care reconstituie orasele si satele Daciei, construie o noua capitala Colonia Sarmisegetuza Ulpia Traiana Augusta Dacica .

Caius Avidus Nigrinus : noul guvernator – desavarseste opera de organizare si colonizare a Daciei. Colonizarea provinciei dintre Dunare si Carpati, de o mare insemnatate strategica, urbanizarea, propasirea economica, noile structuri sociale, introducerea dreptului civil si privat roman vor marca evolutia spre o sinteza etno – culturala ce va conduce la formarea poporului roman.

“Duras care avea domnia mai inainte de, o oferi de buna voie lui Decebal, regele dacilor, pentru ca era priceput in ale razboiului si iscusit la fapta; stiind cand sa navaleasca si cand sa se retraga la timp, mester in a intinde curse, viteaz in lupta, stiind a se folosi cu dibacie de o victorie si a scapa cu bine dintr-o infrangere ; pentru romani un potrivnic de temut”(CASSIUS DIO , LXVIII,14).